EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2019 07 24
COM(2019) 370 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos, darančios įtaką vidaus rinkai ir susijusios su tarpvalstybine veikla, vertinimo

{SWD(2019) 650 final}

1. ĮVADAS

Ketvirtosios kovos su pinigų plovimu direktyvos[1] 6 straipsnyje nustatyta, kad Komisija turi atlikti pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos, darančios įtaką vidaus rinkai ir susijusios su tarpvalstybine veikla, įvertinimą ir jo ataskaitą atnaujinti kas dvejus metus (arba, jei tikslinga, dažniau). Šia ataskaita atnaujinama Komisijos pirmoji viršnacionalinio rizikos vertinimo ataskaita, paskelbta 2017 m.[2] Joje vertinama, kaip buvo įgyvendinamos Komisijos rekomendacijos, ir įvertinama likusi rizika, įskaitant tą, kuri susijusi su naujais produktais ir sektoriais.

Ataskaitoje pateikta sisteminga konkrečių produktų ir paslaugų pinigų plovimo arba teroristų finansavimo rizikos analizė[3]. Joje daugiausia dėmesio skiriama ES lygmeniu nustatytiems pažeidžiamiems teisinės sistemos ir jos veiksmingo taikymo aspektams bei pateikiamos pažeidžiamumo mažinimo rekomendacijos.

Šiame viršnacionaliniame rizikos vertinime atsižvelgiama į Ketvirtosios kovos su pinigų plovimu direktyvos[4], kuri turėjo būti perkelta į nacionalinę teisę iki 2017 m. liepos mėn., reikalavimus. Nustatant naujas rizikos mažinimo priemones, atsižvelgta į papildomus pakeitimus, nustatytus Penktojoje kovos su pinigų plovimu direktyvoje[5], kuri turi būti perkelta į nacionalinę teisę iki 2020 m. sausio mėn.

2. VIRŠNACIONALINIO RIZIKOS VERTINIMO REZULTATAI

Atlikdama šį antrą viršnacionalinį rizikos vertinimą, Komisija nustatė **47 produktus ir paslaugas**, kuriems gali kilti pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizika (40 produktų 2017 m.). Šie produktai ir paslaugos priskiriami **11 sektorių**, įskaitant 10 sektorių ar produktų, nurodytų Ketvirtojoje kovos su pinigų plovimu direktyvoje[6], ir 1 papildomą produktų ir paslaugų, susijusių su rizikos vertinimu, kategoriją[7].

---

1 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/849 dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos, kuria iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 648/2012 ir panaikinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/60/EB bei Komisijos direktyva 2006/70/EB (OL L 0849, 2018 7 9, p. 1).

2 Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai dėl pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos, darančios įtaką vidaus rinkai ir susijusios su tarpvalstybine veikla, vertinimo, COM(2017) 340 *final*.

3 Išsamesnis metodikos apibūdinimas pateiktas prie šios ataskaitos pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente, SWD(2019) 650.

4 Nors Penktoji kovos su pinigų plovimu direktyva yra priimta, jos perkėlimo į nacionalinę teisę terminas dar nesibaigė. Analogiškai 2017 m. viršnacionalinio rizikos vertinimo ataskaita buvo rengiama tada, kai Ketvirtoji kovos su pinigų plovimu direktyva buvo priimta, tačiau jos perkėlimo į nacionalinę teisę terminas dar nebuvo pasibaigęs.

5 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/843, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2015/849 dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos ir iš dalies keičiamos direktyvos 2009/138/EB ir 2013/36/ES (Tekstas svarbus EEE); PE/72/2017/REV/1 (OL L 156, 2018 6 19, p. 43–74).

6 Kredito ir finansų įstaigos, piniginių perlaidų bendrovės, valiutos keityklos, didelės vertės prekių ir turto pardavėjai, nekilnojamojo turto agentai, patikos ir įmonių paslaugų teikėjai, auditoriai, išorės apskaitininkai ir mokesčių konsultantai, notarai ir kiti nepriklausomi teisės specialistai bei azartinių lošimo paslaugų teikėjai.

7 Šiai kategorijai priskiriama veikla, kurią vykdant naudojama daug grynųjų pinigų, virtualios valiutos, sutelktinio finansavimo ir ne pelno organizacijos. Jai taip pat priskiriamos tam tikros neoficialios priemonės, pavyzdžiui, tos, kurias naudoja *hawala* ir kiti neoficialių vertės perdavimo paslaugų teikėjai, ir keturi nauji produktai ir sektoriai, kurie nebuvo vertinami 2017 m. ataskaitoje: privatūs bankomatai, profesionalus futbolas, laisvieji uostai bei investuotojų pilietybės ir leidimo gyventi schemos.

2.1. Pagrindinė rizika, kylanti į viršnacionalinį rizikos vertinimą įtrauktiems sektoriams

2.1.1. Grynieji pinigai ir piniginio pobūdžio turtas

Iš teisėsaugos institucijų nustatytų faktų matyti, kad vartotojai vis rečiau atsiskaito grynaisiais pinigais, tačiau nusikaltėliai ir toliau juos renkasi kaip geriausią pinigų plovimo priemonę, nes naudodami grynuosius pinigus gali greitai pervesti lėšas iš vienos vietos į kitą, įskaitant oro transportu. Grynųjų pinigų naudojimas yra pagrindinis pranešimų apie įtartinus sandorius pateikimo pagrindas.

Nusikaltėliai, kaupiantys grynųjų pinigų pajamas, siekia jas perkelti į vietas, kuriose jas būtų lengviau integruoti į teisėtą ekonomiką, t. y. ten, kur daugiausia naudojami grynieji pinigai, nėra griežtos finansų sistemos priežiūros ir taikomos griežtos banko paslapties taisyklės.

Po 2017 m. viršnacionalinio rizikos vertinimo buvo sustiprinta atitinkama teisinė sistema. Ketvirtoji kovos su pinigų plovimu direktyva taikoma prekiautojams prekėmis, kurie atlieka arba gauna 10 000 EUR ar didesnius mokėjimus grynaisiais pinigais. Valstybės narės gali nustatyti žemesnes ribas, papildomus grynųjų pinigų naudojimo apribojimus ir griežtesnes nuostatas.

Patikslintame grynųjų pinigų kontrolės reglamente[8], kuris bus taikomas nuo 2021 m. birželio 3 d., išplečiama kiekvieno keliaujančio asmens, atvykstančio į ES ar išvykstančio iš jos ir vežančio grynuosius pinigus, kurių vertė yra 10 000 EUR arba didesnė, pareiga juos deklaruoti muitinei. Juo taip pat praplečiama grynųjų pinigų apibrėžtis – ji apima ne tik banknotus, bet ir kitas priemones ar labai likvidžias biržos prekes, pavyzdžiui, čekius, kelionės čekius, išankstinio mokėjimo korteles ir auksą.

Turtas, turintis panašių į grynuosius pinigus savybių (pvz., auksas, deimantai) arba didelės vertės „gyvenimo būdo“ produktai (pvz., kultūros vertybės, automobiliai, juvelyriniai papuošalai, laikrodžiai) taip pat kelia didelę riziką, nes taikoma silpna kontrolė. Ypač didelį susirūpinimą kelia antikvarinių daiktų bei kitų vertybių grobimas ir kontrabanda. Šiuo atžvilgiu neseniai priimtu reglamentu dėl kultūros vertybių importo papildoma galiojanti ES prekybos jomis teisinė sistema, kurią iki šiol sudarė tik teisės aktai, reglamentuojantys kultūros vertybių eksportą ir iš ES šalies teritorijos neteisėtai išvežtų kultūros objektų grąžinimą[9].

2.1.2. Finansų sektorius

Ataskaitoje dėl naujausių įtariamų pinigų plovimo atvejų, susijusių su ES kredito įstaigomis, vertinimo įvardyti veiksniai, turėję įtakos naujausiems pinigų plovimo per ES bankus atvejams, ir įgyta patirtis, kad į juos būtų galima atsižvelgti rengiant tolesnius politikos veiksmus. Joje įvertintos nesėkmės, susijusios su kredito įstaigų kova su pinigų plovimu, ir gynybos priemonės, taip pat pabrėžiamos problemos, susijusios su skirtingais kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu priežiūros nacionaliniu lygmeniu metodais (žr. 2.2.3 dalį).

Be to, kai kurios kitos su grynaisiais pinigais susijusios finansų sektoriaus dalys ar produktai (pvz., valiutos keityklos, lėšų pervedimai ir kai kurie e. pinigų produktai) vis dar kelia didelę

[8] 2018 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1672 dėl į Sąjungą įvežamų arba iš jos išvežamų grynųjų pinigų kontrolės, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1889/2005 (OL L 284, 2018 11 12, p. 6–21).

[9] 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/880 dėl kultūros vertybių įvežimo ir importo; PE/82/2018/REV/1 OL L 151, 2019 6 7, p. 1–14.

pinigų plovimo riziką, ypač dėl nesąžiningo trečiųjų šalių, veikiančių kaip jų paslaugų teikimo kanalų atstovai ar platintojai, elgesio[10].

Naujos technologijos („FinTech“)[11], sudarančios sąlygas atlikti greitus ir anoniminius sandorius vis dažniau palaikant netiesioginius verslo ryšius, nors ir teikia didelę naudą, gali kelti didesnę riziką, jei deramas kliento patikrinimas ir sandorių stebėjimas nėra veiksmingas visame paslaugų teikimo kanale[12]. Nors Penktosios kovos su pinigų plovimu direktyvos nuostatos dėl virtualiųjų valiutų paslaugų teikėjų ir depozicinės piniginės paslaugų teikėjų yra pirmasis žingsnis reguliavimo srityje, vis dažnesnis šių priemonių naudojimas kelia didesnę riziką ir gali prireikti tolesnių reguliavimo veiksmų.

2.1.3. Ne finansų sektorius ir produktai – nustatytoji su finansais nesusijusi veikla ir profesijos

Būsimų pinigų plovėjų dėmesį vis labiau traukia gamintojai, platintojai, teisės specialistai ir kitos ne finansų įstaigos. Iš vieno tyrimo matyti, kad 20–30 proc. visų pajamų iš nusikaltimų yra išplaunama ne finansų sektoriuje[13]. Todėl laikoma, kad apskritai sektoriuje kyla didelė ir labai didelė rizika.

Panašu, kad kliento tikrojo savininko nenustatymas yra pagrindinis šio sektoriaus trūkumas. Užmegzdami verslo santykius, kai kurie subjektai ne visada tinkamai supranta „tikrojo savininko“ sąvoką arba nepatikrina jo tapatybės.

Be to, valstybė narė gali paskirti savireguliavimo organus, kurie vykdo mokesčių konsultantų, auditorių, išorės apskaitininkų, notarų ir kitų nepriklausomų teisininkų bei nekilnojamojo turto agentų priežiūrą[14]. Valstybės narės gali pavesti šiems savireguliavimo organams gauti pranešimus apie įtartinus sandorius iš įpareigotųjų subjektų ir juos teikti finansinės žvalgybos padaliniams. Tačiau kai kurie įpareigotieji subjektai ir savireguliavimo organai nepraneša apie daug įtartinų sandorių finansinės žvalgybos padaliniams, ypač kai kuriose valstybėse narėse. Tai gali rodyti, kad įtartini sandoriai nėra tinkamai nustatomi ir apie juos nėra tinkamai pranešama. Be to, Ketvirtojoje kovos su pinigų plovimu direktyvoje nustačius, kad ne finansų sektorius ir produktai taip pat yra įpareigotieji subjektai, reikia paaiškinti, kad tinkamai taikant atitinkamas priemones nedaromas joks poveikis advokato teisės neatskleisti profesinės paslapties principui[15].

---

[10] 2019 m. balandžio mėn. Europos bankininkystės institucija paskelbė Nuomonę dėl mokėjimo įstaigų ir elektroninių pinigų įstaigų, besinaudojančių kitoje valstybėje narėje esančių atstovų ir platintojų paslaugomis, pranešimų dėl paso pobūdžio: https://eba.europa.eu/-/eba-publishes-opinion-on-the-nature-of-passport-notifications-for-agents-and-distributors-of-e-money

[11] „FinTech“ – tai technologijomis grindžiamos ir technologijų palaikomos finansinės paslaugos. „RegTech“ susijusi su naujų technologijų diegimu siekiant palengvinti reguliavimo reikalavimų įgyvendinimą.

[12] Ši rizika gali būti veiksmingai sumažinta ir galima tiksliai nuotoliniu būdu nustatyti tapatybę ir patikrinti fizinių bei juridinių asmenų duomenis, naudojant elektroninės atpažinties priemones, kaip nustatyta Reglamente (ES) Nr. 910/2014, ir užtikrinant tinkamą patikimumo lygį.

[13] Vokietijoje, vertinimas pateiktas Bussmann, K.-D. ir M. Vockrodt, *Geldwäsche-Compliance im Nicht-Finanzsektor: Ergebnisse aus einer Dunkelfeldstudie*, 2016, *Compliance-Berater* 5: p. 138–143).

[14] Ketvirtojoje kovos su pinigų plovimu direktyvoje savireguliavimo organai apibrėžiami kaip organai, atstovaujantys tam tikros profesijos atstovams ir atliekantys vaidmenį ją reglamentuojant, vykdant tam tikras priežiūros arba stebėsenos pobūdžio funkcijas ir užtikrinant, kad būtų laikomasi su jomis susijusių taisyklių.

[15] Advokato teisė neatskleisti profesinės paslapties yra ES lygmeniu pripažintas principas, atspindintis subtilią pusiausvyrą atsižvelgiant į Europos Teisingumo Teismo (ETT) praktiką dėl teisės į teisingą bylos nagrinėjimą (C-305/05), kuri atspindi Europos Žmogaus Teisių Teismo ir Chartijos principus (pvz., 47 straipsnį). Tuo pat metu kartais pasitaiko, kad šie specialistai vykdo veiklą, susijusią su advokato teise neatskleisti profesinės paslapties (t. y. aiškinantis kliento teisinę padėtį arba ginant klientą ar atstovaujant jam teismo procese), ir kartu veiklą, kuriai advokato teisė neatskleisti profesinės paslapties netaikoma, pavyzdžiui, teikiant teisines konsultacijas dėl bendrovių steigimo, veiklos ar

Po konsultacijų su ekspertais panašu, kad nekilnojamojo turto sektoriuje taip pat vis dažniau susiduriama su didele pinigų plovimo rizika. Kita įprasta priemonė plauti pajamas yra per didelių sąskaitų išrašymas komercinėje prekyboje arba fiktyvių paskolų išdavimas. Šią riziką teisėsaugos institucijos laiko didele.

2.1.4. Lošimų sektorius

Pagal Ketvirtąją kovos su pinigų plovimu direktyvą visi lošimo paslaugų teikėjai tampa įpareigotaisiais subjektais; tačiau valstybės narės gali nuspręsti kai kurių lošimo paslaugų teikėjams, išskyrus kazino, taikyti visiškas arba dalines išimtis remdamosi įrodyta maža rizika. Tam tikri lošimo produktai siejami su didele pinigų plovimo rizika. Kalbant apie realias lažybas ir pokerį[16], atrodo, kad tai daugiausia lemia neveiksminga kontrolė. Lošiant internetu didelė rizika kyla dėl labai didelių sandorių srautų ir tiesioginio bendravimo nebuvimo. Nors kazino pagal savo ypatybes siejami su didele rizika, tai, kad nuo 2005 m. jie yra įtraukti į kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu sistemą, turėjo riziką mažinantį poveikį.

Loterijos ir lošimo automatai (ne kazino) kelia vidutinę pinigų plovimo ir teroristų finansavimo riziką. Pirmuoju atveju vykdoma tam tikra kontrolė, visų pirma siekiant užkirsti kelią rizikai, susijusiai su dideliais laimėjimais. Ne internete žaidžiamas bingo laikomas keliančiu nedidelę pinigų plovimo ir teroristų finansavimo riziką dėl palyginti nedidelių statymų ir laimėjimų.

2.1.5. Lėšų rinkimas ir pervedimas per ne pelno organizacijas

Ši ataskaita apima ne pelno organizacijų kategorijas, apibrėžtas Finansinių veiksmų darbo grupės rekomendacijose[17]. Rizikos scenarijus yra susijęs su ne pelno organizacijų renkamomis ir partneriams ar naudos gavėjams pervedamomis lėšomis tiek Sąjungoje, tiek už jos ribų.

Rizikos analizę iš grėsmės perspektyvos apsunkina sektoriaus įvairovė. „Ekspresyvios ne pelno organizacijos“[18] gali būti šiek tiek pažeidžiamos, nes į jas gali būti infiltruojami nusikalstamų ar teroristinių organizacijų atstovai, o tikrieji savininkai nuslepiami, todėl sunkiau atsekti lėšų surinkimą.

Kai kurių rūšių „paslaugų ne pelno organizacijos“[19] dėl savo veiklos pobūdžio yra labiau tiesiogiai pažeidžiamos. Taip yra todėl, kad jos gali būti susijusios su finansavimu, nukreiptu į vietoves, kuriose vyksta konfliktai, arba į trečiąsias šalis, kuriose Komisija nustatė strateginių kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu režimų trūkumų, ir iš jų[20]. Ne pelno

---

valdymo. Konfidencialumo, advokato teisės neatskleisti profesinės paslapties ir profesinės paslapties sritis įvairiose šalyse skiriasi, todėl reikėtų paaiškinti praktinį šios apsaugos netaikymo pagrindą. Šiuo atžvilgiu vis dar aktualūs 2017 m. viršnacionalinio rizikos vertinimo ataskaitoje pabrėžti susirūpinimą keliantys klausimai.

16 Tai yra lažybos ir pokeris tam skirtose patalpose, o ne lošimas internetu.

17 Juridinis asmuo ar struktūra arba organizacija, kuri visų pirma pritraukia arba išmoka lėšas labdaros, religiniams, kultūros, švietimo, socialiniams ar broliškiems tikslams arba kitokiems „geriems darbams“ atlikti, http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/BPP-combating-abuse-non-profit-organisations.pdf

18 „Ekspresyvios ne pelno organizacijos“ – tai ne pelno organizacijos, kurios daugiausia vykdo ekspresyvią veiklą, apimančią programas, susijusias su sportu ir rekreacija, menu ir kultūra, atstovavimu interesams ir tarpininkavimu.

19 „Paslaugų ne pelno organizacijos“ – tai ne pelno organizacijos, vykdančios įvairią veiklą, pavyzdžiui, programas, susijusias su aprūpinimu būstu, socialinių, švietimo ar sveikatos priežiūros paslaugų teikimu.

20 2016 m. liepos 14 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2016/1675, kuriuo papildoma Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/849 nustatant strateginių trūkumų turinčias didelės rizikos trečiąsias valstybes.

organizacijos yra gyvybiškai svarbios teikiant humanitarinę pagalbą visame pasaulyje[21]. Norint apsaugoti teisėtus tokios pagalbos tikslus, ne pelno organizacijose reikia teikti daugiau informacijos apie teroristų finansavimo riziką, kad būtų geriau suvokiama rizika. Komisija dar 2019 m. paskelbs kvietimą teikti paraiškas parengiamajam projektui, skirtam gebėjimams stiprinti, programoms plėtoti ir komunikacijai kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu srityse.

Reguliuojamieji finansinių paslaugų teikėjai gali nenorėti bendradarbiauti su tam tikromis ne pelno organizacijomis, kad sumažintų riziką. Dėl to galėtų atsirasti finansinė atskirtis arba vietoj to klientai, kuriuos jie atsisako aptarnauti, galėtų pasinaudoti šešėline bankininkyste arba pervedimų paslaugomis.

2.1.6. Nauji produktai ir sektoriai

Šioje ataskaitoje apžvelgiami keli nauji produktai ar sektoriai, susiję su pastarojo meto incidentais ir teisėsaugos institucijų operacijomis, apie kuriuos buvo pranešta viešai. Be „FinTech“, mainų platformų ir piniginės paslaugų teikėjų (žr. 2.1.2 dalį), kaip nauji riziką keliantys sektoriai buvo įvardyti profesionalus futbolas, laisvieji uostai ir investuotojų pilietybės bei leidimo gyventi schemos („auksiniai pasai ir vizos“) .

2.1.6.1. Naujų sektorių apžvalga

2.1.6.1.1. Profesionalus futbolas

Su sportu susijusi rizika jau seniai pripažįstama ES lygmeniu[22]. Profesionalus futbolas buvo vertinamas, nes jis ne tik išlieka populiaria sporto šaka, bet ir yra pasaulinis verslas, turintis didelį ekonominį poveikį. Sudėtinga profesionalaus futbolo organizacinė struktūra ir skaidrumo stoka sukūrė palankias sąlygas nelegalių išteklių naudojimui. Į sportą investuojamos abejotinos pinigų sumos, neturinčios akivaizdžios ar paaiškinamos finansinės grąžos ar naudos.

2.1.6.1.2. Laisvieji uostai

Laisvasis uostas yra Sąjungos muitų teritorijos dalis, kuriai šį statusą suteikia valstybė narė. Laisvieji uostai yra teisėti, tačiau jie turi laikytis ES valstybės pagalbos taisyklių ir Verslo apmokestinimo elgesio kodekso[23]. Laisvosios prekybos zonos gali kelti klastojimo pavojų, nes jose padirbinėtojai gali iškrauti siuntas, perdirbti ar kitaip klastoti krovinius ar susijusius dokumentus ir tada reeksportuoti produktus be muitinės įsikišimo, tokiu būdu nuslėpdami prekių pobūdį ir originalų tiekėją.

Piktnaudžiavimas laisvosios prekybos zonomis gali būti susijęs su intelektinės nuosavybės teisių pažeidimais ir sukčiavimu PVM srityje, korupcija ir pinigų plovimu. Daugumoje ES laisvųjų uostų ar muitinės sandėlių (išskyrus Liuksemburgo laisvąjį uostą) tikslios informacijos apie tikruosius savininkus nėra. Penktojoje kovos su pinigų plovimu direktyvoje numatyta, kad

[21] Atsižvelgiant į tarptautinius politikos įsipareigojimus, kuriuos Komisija prisiėmė siekdama didesnio veiksmingumo ir efektyvumo, ES humanitarinė pagalba vis dažniau teikiama kaip pinigų pervedimai. Kaip ir visos ES humanitarinės pagalbos atveju, lėšos visada nukreipiamos per humanitarinės pagalbos partnerius, pvz., JT ir tarptautines humanitarines nevyriausybines organizacijas. Šis vertinimas neapima tokių humanitarinės pagalbos operacijų grynųjų pinigų pervedimų.

[22] 2007 m. liepos mėn. Baltojoje knygoje dėl sporto teigiama, kad „sporte susiduriama su naujais pavojais ir problemomis, pvz., komerciniu spaudimu, jaunų žaidėjų išnaudojimu, dopingu, korupcija, rasizmu, neteisėtais lošimais, smurtu, pinigų plovimu ir kita sportui kenkiančia veikla“ (Europos Komisija, *Baltoji knyga dėl sporto*, KOM(2007) 391 galutinis, 2007 7 11).

[23] Elgesio kodekso grupė (verslo apmokestinimas) buvo įsteigta ECOFIN tarybos 1998 m. kovo 9 d. Joje daugiausia dėmesio skiriama mokesčių priemonių, kurioms taikomas verslo apmokestinimo elgesio kodeksas (priimtas 1997 m. gruodžio mėn.), vertinimui ir informacijos apie tas priemones teikimo priežiūrai.

laisvųjų uostų operatoriai ir kiti meno rinkos dalyviai tampa įpareigotaisiais subjektais, todėl jiems yra taikomi deramo klientų tikrinimo reikalavimai.

2.1.6.1.3. Investuotojų pilietybės ir leidimo gyventi schemos

Pastaraisiais metais pastebima vis daugiau schemų, kuriomis šalys pritraukia investicijas, suteikdamos investuotojams pilietybę ar teisę gyventi. Buvo išreikštas susirūpinimas dėl būdingos rizikos, susijusios su saugumu, pinigų plovimu, mokesčių vengimu ir korupcija.

2019 m. sausio mėn. Komisija paskelbė ataskaitą dėl nacionalinių schemų, kuriomis investuotojams suteikiama Sąjungos pilietybė[24]. Paskelbusi ataskaitą, Komisija sudarė ekspertų iš valstybių narių grupę, kuriai pavedė įvertinti riziką, kylančią dėl investuotojų pilietybės ir leidimo gyventi schemų, ir spręsti skaidrumo bei valdymo problemas.

Penktojoje kovos su pinigų plovimu direktyvoje nustatytas reikalavimas atlikti sustiprintą deramą klientų tikrinimą, kai trečiųjų šalių piliečiai prašo leidimo gyventi ar pilietybės valstybėse narėse mainais už kapitalą ar investicijas į turtą, vyriausybės obligacijas ar juridinius asmenis.

2.2. Horizontalios visiems sektoriams bendros pažeidžiamos sritys

2.2.1. Finansinių sandorių anonimiškumas

Nusikaltėliai mėgina nepalikti jokios informacijos ir likti neišaiškinti. Sektoriuose, kuriuose gali būti vykdoma daug grynųjų pinigų sandorių, kyla ypač didelė rizika; pavyzdžiui, prekiautojams prekėmis ir paslaugomis, priimantiems mokėjimus grynaisiais pinigais, ir ekonominės veiklos vykdytojams, priimantiems mokėjimus didelės vertės nominalų, pvz., 500 EUR[25] ir 200 EUR, banknotais.

Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizika taip pat didelė kalbant apie finansinius produktus, kuriuos naudojant tam tikromis aplinkybėmis suteikiamos panašios anonimiškumo sąlygos (pavyzdžiui, kai kurie elektroninių pinigų produktai, virtualios valiutos ir nereguliuojamos sutelktinio finansavimo platformos). Tas pats taikoma tokiam turtui, kaip auksas ir deimantai, kuriuos galima lengvai parduoti arba patikimai saugoti ir nesunku perduoti.

2.2.2. Tapatybės nustatymas ir galimybė gauti informaciją apie tikrąjį savininką

Nusikaltėliai naudoja finansų sistemą siekdami investuoti neteisėtai gautas pajamas į finansų rinkas, nekilnojamąjį turtą ar kitą teisėtą ekonomiką struktūriškiau nei naudojant grynuosius pinigus ar anoniminius finansinius sandorius. Visiems sektoriams kyla organizuotų nusikalstamų grupuočių ir teroristų grupių infiltravimo, integravimo ar užvaldymo rizika. Nusikaltėliai naudoja bendrą techniką – kuria priedangos įmones, patikos fondus ar sudėtingas verslo struktūras, kad nuslėptų savo tapatybę. Tai būdinga ne tik tam tikroms jurisdikcijoms arba tam tikrų rūšių juridiniams asmenims ar teisiniams sandoriams. Nusikaltėliai naudoja patogiausią, lengviausią ir saugiausią priemonę, kuri priklauso nuo jų patirties, buvimo vietos ir atitinkamoje jurisdikcijoje taikomos rinkos praktikos.

Pastaraisiais metais vis daugiau dėmesio skiriama poreikiui užtikrinti veiksmingą tikrųjų savininkų identifikavimą tiek ES, tiek tarptautiniu lygmeniu, pasitelkiant Finansinių veiksmų darbo grupę ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos pasaulinį mokesčių

[24] Komisijos ataskaita Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Investuotojų pilietybės ir leidimo gyventi schemos Europos Sąjungoje“, COM(2019) 12 *final*, 2019 1 23.

[25] Europos Centrinis Bankas nusprendė nutraukti 500 EUR banknotų gamybą ir jų leidimą į apyvartą, žr. https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2016/html/pr160504.lt.html.

skaidrumo forumą[26]. Direktyva dėl administracinio bendradarbiavimo tiesioginių mokesčių srityje[27] palengvinamas valstybių narių mokesčių institucijų keitimasis informacija.

Dauguma valstybių narių sukūrė centrinius registrus arba duomenų bazes, kuriuose kaupiama informacija apie tikruosius savininkus, nors Penktojoje kovos su pinigų plovimu direktyvoje numatyta, kad registrai turi būti sukurti iki 2020 m. sausio mėn. Pastarojoje direktyvoje taip pat numatytas papildomas skaidrumas ir daugiau galimybių susipažinti su informacija apie tikruosius savininkus.

Vis dėlto pagrindinės pažeidžiamos sritys išlieka:

- nusikaltėliai gali naudoti sudėtingas trečiosiose šalyse įregistruotas verslo struktūras, nes Kovos su pinigų plovimu direktyvoje numatyti registrai apima tik juridinius asmenis ir juridines struktūras valstybėse narėse;
- norėdami paslėpti savo tapatybę, nusikaltėliai gali sąmoningai naudoti melagingą informaciją ar dokumentus;
- nacionaliniai registrai, kuriuose kaupiama informacija apie tikruosius savininkus, gali turėti trūkumų, susijusių su jų techniniu įgyvendinimu ar valdymu. Nusikaltėliai gali perkelti savo verslą į valstybes nares, kurių sistema nėra tokia veiksminga.

2.2.3. Priežiūra vidaus rinkoje

Kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu priežiūrą vykdantys subjektai stebi, ar privatusis sektorius tinkamai taiko įpareigojimus. Daugumoje valstybių narių tokią kredito ir finansų įstaigų priežiūrą vykdo institucijos, kurioms taip pat pavesta vykdyti prudencinę priežiūrą. Kai kuriose kitose valstybėse narėse ši užduotis yra pavesta finansinės žvalgybos padaliniams.

Ataskaitoje dėl naujausių įtariamų pinigų plovimo atvejų, susijusių su ES kredito įstaigomis, vertinimo nagrinėjami priežiūros institucijų veiksmai ir pateikiamos išvados dėl jų veiksmų, atsižvelgiant į kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu perspektyvą, taip pat prudencinės priežiūros perspektyvą. Ataskaitoje daugiausia dėmesio skiriama institucijų įgaliojimams, organizacinei struktūrai ir ištekliams, vietos subjektų priežiūrai, tarpvalstybinių subjektų priežiūrai ir priežiūros priemonių veiksmingumui.

Ne finansų sektoriuose valstybės narės gali leisti savireguliavimo organams vykdyti mokesčių konsultantų, auditorių, išorės apskaitininkų, notarų ir kitų nepriklausomų teisininkų bei nekilnojamojo turto agentų priežiūrą. Iš analizės matyti, kad didžiojoje daugumoje valstybių narių šių sektorių priežiūra vis dar turi trūkumų, susijusių su kontrolės priemonėmis, rekomendacijomis ir teisės specialistų ataskaitų teikimo, visų pirma finansinės žvalgybos padaliniui, lygmeniu.

2.2.4. Finansinės žvalgybos padalinių bendradarbiavimas

2016 m. gruodžio mėn. Finansinės žvalgybos padalinių platformų[28] nustatymo ataskaitoje[29] įvardytos kliūtys, trukdančios gauti, naudoti informaciją bei keistis ja, ir operatyviai

[26] http://www.oecd.org/tax/transparency/beneficial-ownership-toolkit.pdf

[27] 2011 m. vasario 15 d. Tarybos direktyva 2011/16/ES dėl administracinio bendradarbiavimo apmokestinimo srityje ir panaikinanti Direktyvą 77/799/EEB (OL L 64, 2011 3 11, p. 1–12).

[28] Neformali grupė, kurią 2006 m. įsteigė Komisija ir kuri vienija valstybių narių finansinės žvalgybos padalinius. https://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?Lang=LT

[29] Nustatymo užduotį atliko speciali grupė, kuriai vadovavo Italijos finansinės žvalgybos padaliniai (*Unità di Informazione Finanziaria per l'Italia, UIF*), ir Prancūzijos (*Traitement du Renseignement et Action*

bendradarbiauti valstybių narių finansinės žvalgybos padaliniams. 2017 m. viršnacionalinio rizikos vertinimo ataskaitoje[30] Komisija pasiūlė rizikos mažinimo priemones ir nurodė tolesnius finansinės žvalgybos padalinių bendradarbiavimo gerinimo būdus[31]. Siūlomos priemonės iš dalies atsispindėtos Penktojoje kovos su pinigų plovimu direktyvoje. Pagerinta galimybė susipažinti su įpareigotųjų subjektų ar kompetentingų institucijų turima informacija ir išaiškinti tam tikri aspektai, susiję su finansinės žvalgybos padalinių užduotimis ir finansinės žvalgybos padalinių keitimusi informacija.

Ataskaitoje dėl finansinės žvalgybos padalinių bendradarbiavimo[32] nustatyti esami trūkumai ir vertinamos galimybės toliau stiprinti bendradarbiavimo sistemą.

2.2.5. Kitos visiems sektoriams bendros pažeidžiamos sritys

Iš viršnacionalinio rizikos vertinimo matyti, kad visuose nustatytuose sektoriuose yra tam tikrų kitų pažeidžiamų sričių:

- nusikaltėlių infiltravimas – nusikaltėliai gali tapti įpareigotųjų subjektų savininkais arba rasti įpareigotuosius subjektus, norinčius padėti jiems vykdyti pinigų plovimo veiklą. Todėl finansų sektoriams, kuriems taikoma direktyva, turi būti atliekami kompetencijos ir tinkamumo testai;
- klastojimas – dėl šiuolaikinių technologijų lengviau klastoti dokumentus ir visi sektoriai susiduria su sunkumais diegiant patikimus jų aptikimo mechanizmus;
- viešasis ir privatusis sektoriai nepakankamai dalijasi informacija – išlieka poreikis tobulinti finansinės žvalgybos padalinių grįžtamosios informacijos įpareigotiesiems subjektams mechanizmus;
- nepakankami ištekliai, informuotumas apie riziką ir praktinė patirtis įgyvendinant kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu taisykles – nors kai kurie įpareigotieji subjektai investuoja į sudėtingas reikalavimų vykdymo užtikrinimo priemones, dauguma jų šioje srityje yra nepakankamai informuoti, turi ribotas priemones ir pajėgumus ir
- nauja rizika, kylanti dėl „FinTech“ – numatoma, kad skaitmeninėje ekonomikoje internetinės paslaugos bus naudojamos vis dažniau, taigi išaugs internetinio identifikavimo paklausa. Dėl šios priežasties labai svarbus elektroninio tapatybės nustatymo naudojimas ir patikimumas.

3. RIZIKOS MAŽINIMO PRIEMONĖS

3.1. Rizikos mažinimo priemonės pagal Penktąją kovos su pinigų plovimu direktyvą

Penktoji kovos su pinigų plovimu direktyva, kuri turi būti perkelta į nacionalinę teisę iki 2020 m. sausio mėn., suteiks ES priemonių veiksmingiau apsaugoti savo finansų sistemą, kad ji nebūtų naudojama pinigų plovimui ir teroristų finansavimui, visų pirma:

- didinant skaidrumą per viešus bendrovių tikrųjų savininkų registrus ir viešai skelbiamus patikos fondų ir kitų juridinių struktūrų registrus;

Contre les Circuits Financiers Clandestins, TRACFIN), Lenkijos (*Generalny Inspektor Informacji Finansowej*, GIIF) ir Rumunijos (*Oficiul Nacional de Prevenire si Combatere a Spalarii Banilor*, ONPCSB) finansinės žvalgybos padalinių atstovai. Prie projekto pradiniame etape prisidėjo Jungtinės Karalystės finansinės žvalgybos padalinys (*National Criminal Agency*).

[30] Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, pridedamas prie Komisijos ataskaitos Europos Parlamentui ir Tarybai dėl pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos, darančios įtaką vidaus rinkai ir susijusios su tarpvalstybine veikla, vertinimo, SWD(2017) 241 *final*, p. 196–198.

[31] Komisijos tarnybų darbinis dokumentas dėl ES finansinės žvalgybos padalinių bendradarbiavimo gerinimo, SWD(2017) 275, 2017 6 26.

[32] COM(2019) 371.

- ribojant anonimiškumą, kurį siūlo virtualiosios valiutos, piniginės paslaugų teikėjai ir išankstinio mokėjimo kortelės;
- išplečiant didelės rizikos valstybių vertinimo kriterijus ir tobulinant finansinių sandorių, kuriuos vykdant lėšos siunčiamos į šias valstybes ir iš jų gaunamos, apsaugos priemones;
- reikalaujant, kad valstybės narės įsteigtų centrinius banko sąskaitų registrus ar paieškos sistemas;
- gerinant kovos su pinigų plovimu priežiūros institucijų bendradarbiavimą ir keitimąsi informacija tarpusavyje ir su prudencinės priežiūros institucijomis bei Europos Centriniu Banku.

Tikimasi, kad šios priemonės dar labiau sumažins rizikos lygį susijusiuose sektoriuose ir produktuose. Komisija peržiūrės, kaip laikomasi naujųjų nuostatų, ir 2021 m. viduryje paskelbs įgyvendinimo ataskaitą.

3.2. ES lygmeniu jau nustatytos ar rengiamos rizikos mažinimo priemonės

3.2.1. Teisėkūros priemonė

Buvo priimta dauguma teisėkūros priemonių, nurodytų 2017 m. viršnacionalinio rizikos vertinimo ataskaitoje, visų pirma Penktoji kovos su pinigų plovimu direktyva, naujas Grynųjų pinigų kontrolės reglamentas[33], Direktyva dėl kovos su pinigų plovimu baudžiamosios teisės priemonėmis[34] ir Reglamentas dėl kultūros vertybių importo[35]. Direktyvoje dėl galimybės gauti finansinę ir kitą informaciją[36] numatyta, kad kompetentingos institucijos, įskaitant mokesčių institucijas, kovos su korupcija institucijas ir turto susigrąžinimo tarnybas, turi turėti tiesioginę prieigą prie nacionalinių centralizuotų banko sąskaitų registrų ar duomenų paieškos sistemų.

Europos priežiūros institucijų reglamentų[37] peržiūra sustiprino Europos bankininkystės institucijos įgaliojimus rinkti, analizuoti ir toliau skleisti informaciją, siekiant užtikrinti, kad visos susijusios institucijos veiksmingai ir nuosekliai vykdytų pinigų plovimo rizikos priežiūrą. Taip pat buvo patikslinti ir sustiprinti Europos bankininkystės institucijos įgaliojimai veikti pažeidus Sąjungos teisę. Priėmus Penktąją kapitalo reikalavimų direktyvą[38] buvo pašalintos prudencinės priežiūros ir kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimo priežiūros institucijų bendradarbiavimo kliūtys.

---

[33] 2018 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1672 dėl į Sąjungą įvežamų arba iš jos išvežamų grynųjų pinigų kontrolės, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1889/2005 (OL L 284, 2018 11 12, p. 6-2).

[34] 2018 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/1673 dėl kovos su pinigų plovimu baudžiamosios teisės priemonėmis (OL L 284, 2018 11 12, p. 22–30).

[35] 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/880 dėl kultūros vertybių įvežimo ir importo; PE/82/2018/REV/1 OL L 151, 2019 6 7, p. 1–14.

[36] 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1153, kuria nustatomos taisyklės dėl paprastesnio finansinės ir kitos informacijos naudojimo tam tikrų nusikalstamų veikų prevencijos, nustatymo, tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo už jas tikslais ir kuria panaikinamas Tarybos sprendimas 2000/642/TVR; PE/64/2019/REV/1 (OL L 186, 2019 7 11, p. 122–137).

[37] 2019 m. kovo mėn. pasiektas politinis susitarimas; rengiant šią ataskaitą peržiūrėti reglamentai dar nebuvo paskelbti.

[38] 2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/48/EB dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo (OL L 177, 2006 6 30, p. 1–200) ir 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/36/ES dėl galimybės verstis kredito įstaigų veikla ir dėl riziką ribojančios kredito įstaigų ir investicinių įmonių priežiūros, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2002/87/EB ir panaikinamos direktyvos 2006/48/EB bei 2006/49/EB (OL L 176, 2013 6 27, p. 338–436).

3.2.2. Politikos iniciatyvos

2017 m. gruodžio mėn. Komisija sudarė elektroninės atpažinties ir nuotolinių „pažink savo klientą“ procesų ekspertų grupę[39]. Ekspertų grupė dalysis patirtimi su Komisija, nes ji nagrinėja, kaip finansinių paslaugų teikėjai naudojasi elektroninės atpažinties schemomis ir kitais naujoviškais skaitmeniniais procesais, kad būtų laikomasi kovos su pinigų plovimu taisyklių.

2018 m. birželio mėn. Komisija paskelbė ataskaitą dėl mokėjimų grynaisiais pinigais apribojimų[40]. Ataskaitoje padaryta išvada, kad mokėjimų grynaisiais pinigais apribojimai neturėtų didelės įtakos kovoje su terorizmo finansavimu, nors iš preliminarių išvadų taip pat matyti, kad didelės vertės mokėjimų grynaisiais pinigais draudimas galėtų turėti teigiamo poveikio kovai su pinigų plovimu.

3.2.3. Papildomos pagalbinės priemonės

- Statistinių duomenų rinkimo gerinimas;
- mokymai, skirti specialistams, vykdantiems veiklą, kuriai taikomas advokato teisės saugoti profesinę paslaptį principas, teikiant gaires ir praktines žinias, padedančias jiems atpažinti galimas pinigų plovimo ar teroristų finansavimo operacijas ir parodant, kaip tokiais atvejais elgtis. Komisija įvertins galimybes gerinti reikalavimų laikymąsi šiame sektoriuje atsižvelgiant į atitinkamą teismų praktiką. Iki 2020 m. pradžios numatyta pradėti įgyvendinti ES lėšomis finansuojamą teisininkų mokymo projektą. 2018 m. notarai gavo ES lėšomis finansuojamą dotaciją, skirtą mokymo apie kovą su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu poreikiams;
- visuomenės informuotumo apie kovą su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu gerinimas;
- papildoma *hawala* ir neoficialių vertės perdavimo paslaugų keliamos rizikos analizė – problemos mastas ir galimi teisėsaugos sprendimai;
- tolesnė valiutų padirbinėjimo ir galimų jo sąsajų su pinigų plovimu stebėsena. Komisija pateikė pasiūlymą dėl Reglamento[41], kuriuo nustatoma 2021–2027 m. mainų, pagalbos ir mokymo programa, skirta euro apsaugai nuo padirbinėjimo (programa „Pericles IV“), ir jo taikymo išplėtimo[42] euro zonai nepriklausančioms valstybėms narėms, kuriuos numatoma priimti 2020 m.;
- tolesnis darbas, skirtas priežiūrai ES didinti. Ataskaitoje dėl naujausių įtariamų pinigų plovimo atvejų, susijusių su ES kredito įstaigomis, vertinimo nurodyti galimi papildomi veiksmai siekiant labiau stiprinti ES teisinę kovos su pinigų plovimu sistemą ir taip stiprinti bankų ir kapitalo rinkų sąjungas.

4. REKOMENDACIJOS

Įvertinusi riziką pagal atnaujintą teisinę sistemą, Komisija mano, kad ES ir valstybių narių lygmeniu reikėtų įgyvendinti kelias rizikos mažinimo priemones, atsižvelgiant į:

[39] Ekspertų grupei, kurią sudaro 21 valstybių narių atstovas, įskaitant reguliavimo institucijų, priežiūros institucijų atstovus ir tapatybės ekspertus, taip pat 15 finansų įstaigų ir vartotojų organizacijų atstovų, pirmininkauja Komisija. 2017 m. gruodžio 14 d. Komisijos sprendimas, C(2017) 8405 *final*. Grupė turėtų pateikti nuomones, rekomendacijas arba ataskaitas Komisijai iki 2019 m. gruodžio mėn.

[40] COM(2018) 483 *final*.

[41] COM(2018) 369 *final*.

[42] COM(2018) 371 *final*.

- pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos lygį;
- poreikį imtis veiksmų ES lygmeniu arba rekomenduoti valstybėms narėms imtis veiksmų (subsidiarumas);
- poreikį įgyvendinti reguliavimo ar nereguliavimo priemones (proporcingumas) ir
- poveikį privatumui ir pagrindinėms teisėms.

Be to, Komisija atsižvelgė į poreikį vengti bet kokio piktnaudžiavimo jos rekomendacijomis ar neteisingo jų aiškinimo, dėl kurio išimtys būtų taikomos ištisoms klientų grupėms ir nutraukiami santykiai su klientais, išsamiai ir tinkamai neatsižvelgus į rizikos lygį konkrečiame sektoriuje.

4.1. Rekomendacijos Europos priežiūros institucijoms

4.1.1. 2017 m. viršnacionalinio rizikos vertinimo rekomendacijų įgyvendinimas

2017 m. ataskaitoje Komisija rekomendavo Europos priežiūros institucijoms:

(1) didinti informuotumą apie pinigų plovimo ir teroristų finansavimo riziką ir nustatyti atitinkamus veiksmus siekiant toliau didinti priežiūrą vykdančių nacionalinių subjektų gebėjimus kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu priežiūros srityje;

Priemonės, kurių ėmėsi Europos priežiūros institucijos:

- paskelbė aštuonis techninių standartų[43], gairių[44] ir nuomonių[45] projektus, kuriais siekiama prisidėti prie veiksmingo rizika grindžiamo požiūrio, kurį kredito ir finansų įstaigos bei jų priežiūros institucijos taiko kovai su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu, įgyvendinimo. Šiuo metu vyksta konsultacijos dėl devinto dokumento, skirto kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu priežiūros institucijų bendradarbiavimui gerinti;
- rengė mokymus ir organizavo praktinius seminarus apie rizika grindžiamo požiūrio kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu aspektus, rizika grindžiamą priežiūrą, e. pinigų riziką ir pinigų perlaidų riziką. Praktiniuose seminaruose dalyvavo daugiau nei 300 priežiūros institucijų atstovų iš visų valstybių narių ir
- skatino keistis informacija ir gerąja patirtimi per Europos priežiūros institucijų vidaus komitetus ir priežiūros institucijų tarybas, taip pat nustatyti aiškius priežiūros

[43] Tai yra bendri pagrindinių kontaktinių punktų techninių reguliavimo standartų projektai, parengti siekiant stiprinti kovą su finansiniais nusikaltimais (2018 m. gegužės 7 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2018/1108, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/849 papildoma elektroninių pinigų išleidėjų ir mokėjimo paslaugų teikėjų pagrindinių kontaktinių punktų skyrimo kriterijų techniniais reguliavimo standartais ir jų funkcijas reglamentuojančiomis taisyklėmis, C/2018/2716 (OL L 203, 2018 8 10, p. 2–6); konsultacijoms skirtas dokumentas dėl pagrindinių kontaktinių punktų techninių reguliavimo standartų siekiant stiprinti kovą su finansiniais nusikaltimais (JC-2017-08) ir Europos priežiūros institucijų bendras atsakymas Europos Komisijai dėl techninių reguliavimo standartų projekto dalinio pakeitimo pagal 2014 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1286/2014 dėl mažmeninių investicinių produktų paketų ir draudimo principu pagrįstų investicinių produktų (MIPP ir DIP) pagrindinės informacijos dokumentų 8 straipsnio 5 dalį, 10 straipsnio 2 dalį ir 13 straipsnio 5 dalį (OL L 352, 2014 12 9, p. 1–23).

[44] Rizika grindžiamo kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimo priežiūros požiūrio savybių bendros gairės (EPI 2016 72); Bendros gairės dėl Jungtinio komiteto konsultacijų dėl mažmeninių investicinių produktų paketų ir draudimo principu pagrįstų investicinių produktų, turinčių aplinkosaugos arba socialinių tikslų (JC 2017 05) ir Bendros gairės dėl kvalifikuotųjų akcijų paketų įsigijimo ir didinimo bankų, draudimo ir vertybinių popierių sektoriuose prudencinio vertinimo (JC/GL/2016/01).

[45] Europos priežiūros institucijų Bendra nuomonė dėl pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos (JC-2017-07) ir Nuomonė dėl kredito ir finansų įstaigų taikomų novatoriškų sprendimų (JC-2017-81).

praktikos lūkesčius, susijusius su konkrečiais klausimais, pvz., Panamos dokumentais.

2018 m. Europos bankininkystės institucija pradėjo daugiametę, darbuotojų vadovaujamą kompetentingų institucijų požiūrio į bankų kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu priežiūrą peržiūrą, siekdama nustatyti tobulintinas sritis, kad būtų nustatyta geriausia patirtis ir pašalinti trūkumai, taip pat padėti nacionalinėms institucijoms kovoti su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu pagal Sąjungos teisės nustatytą sistemą ir Europos priežiūros institucijų gaires. Atsižvelgiant į nustatytus faktus, bus sudaromas mokymų, kuriuos Europos bankininkystės institucija įsipareigojo surengti 2019 m., turinys ir atnaujinamos rizika grindžiamos priežiūros gairės pagal Ketvirtosios kovos su pinigų plovimu direktyvos 48 straipsnio 10 dalį.

(2) imtis papildomų iniciatyvų priežiūrą vykdančių subjektų tarpusavio bendradarbiavimui gerinti;

2018 m. lapkričio mėn. Europos priežiūros institucijos konsultavosi dėl gairių, skirtų kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu priežiūros institucijų bendradarbiavimui gerinti, projekto. Gairių projekte paaiškinami praktiniai priežiūros institucijų bendradarbiavimo ir keitimosi informacija aspektai bei išdėstytos naujos kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu priežiūros institucijų kolegijas reglamentuojančios taisyklės. Tikimasi, kad gairės bus baigtos rengti 2019 m.

2019 m. sausio 10 d. Europos priežiūros institucijos patvirtino Europos Centrinio Banko, veikiančio kaip priežiūros institucija, ir visų kompetentingų ES institucijų, atsakingų už kredito ir finansų įstaigų kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu įpareigojimų vykdymo priežiūrą, daugiašalio susitarimo dėl praktinių keitimosi informacija aspektų turinį.

(3) parengti tolesnių sprendimų priežiūrą vykdantiems subjektams, veikiantiems pagal paso mechanizmo tvarką;

Europos bankininkystės institucija įsteigė darbo grupę, siekdama išsiaiškinti, kada atstovai ir platintojai, veikiantys kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje suteikti įgaliojimai skiriančiajai įstaigai, yra laikomi „padaliniais“ pagal Direktyvą (ES) 2015/2366[46], Direktyvą 2009/110/EB[47] ir Ketvirtąją kovos su pinigų plovimu direktyvą. Šiuo metu vykdomi darbai, kuriuos tikimasi baigti 2019 m.

(4) pateikti atnaujintas vidaus valdymo gaires siekiant papildomai išsiaiškinti lūkesčius, kokias funkcijas turėtų atlikti finansų įstaigose dirbantys atitikties užtikrinimo pareigūnai;

2017 m. rugsėjo mėn. Europos priežiūros institucijų Jungtinis kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu pakomitetis, atsižvelgdamas į ribotus savo ir nacionalinių kompetentingų institucijų išteklius, nusprendė atidėti gairių dėl atitikties užtikrinimo pareigūnų funkcijų rengimą ir sutelkti dėmesį į priežiūros institucijų bendradarbiavimą, kuris buvo laikomas prioritetu, nes rizika šioje srityje jau buvo pasireiškusi;

(5) teikti papildomas gaires apie tikrojo savininko nustatymą investicinių fondų teikėjams, ypač kai kyla didesnė pinigų plovimo ar teroristų finansavimo rizika;

[46] 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/2366 dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2002/65/EB, 2009/110/EB ir 2013/36/ES bei Reglamentas (ES) Nr. 1093/2010 ir panaikinama Direktyva 2007/64/EB (OL L 337, 2015 12 23, p. 35).

[47] 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/110/EB dėl elektroninių pinigų įstaigų steigimosi, veiklos ir riziką ribojančios priežiūros, iš dalies keičianti direktyvas 2005/60/EB ir 2006/48/EB ir panaikinanti Direktyvą 2000/46/EB (OL L 267, 2009 10 10, p. 7).

2017 m. birželio mėn. Europos priežiūros institucijos paskelbė „rizikos veiksnių gaires“[48] dėl supaprastinto ir sustiprinto deramo klientų tikrinimo bei veiksnių, į kuriuos turėtų atsižvelgti kredito ir finansų įstaigos vertindamos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo riziką, susijusią su atskirais verslo santykiais ir nenuolatiniais sandoriais.

Gairėse pateikiamos sektorių gairės investicinių fondų teikėjams ir pirmą kartą ES lygmeniu nurodomos priemonės, kurių turėtų imtis fondai ir fondų valdytojai, kad vykdytų savo deramo klientų tikrinimo įsipareigojimus (taip pat ir dėl tikrųjų savininkų), ir kaip koreguoti priemonių mastą atsižvelgiant į riziką;

(6) analizuoti operacinę kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu riziką, susijusią su verslu ir (arba) verslo modeliu korporacinės bankininkystės srityje, privačiosios bankininkystės ir institucinių investicijų sektoriuose, taip pat su pinigų arba vertės perdavimo paslaugomis ir e. pinigais.

Europos bankininkystės institucija įvertino kompetentingų institucijų nustatytus faktus atliekant temines kredito įstaigų ir investicinių įmonių peržiūras. Nustatyti faktai atspindėti bendroje nuomonėje dėl pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos, turinčios įtakos Sąjungos finansų sistemai, kurią Europos priežiūros institucijos privalo paskelbti dėl kiekvieno viršnacionalinio rizikos vertinimo[49].

4.1.2. Dabartinė padėtis

Buvo atsižvelgta į 2017 m. viršnacionalinio rizikos vertinimo rekomendacijas, skirtas Europos priežiūros institucijoms, išskyrus 4 rekomendaciją dėl atnaujintų vidaus valdymo gairių pateikimo, siekiant papildomai išsiaiškinti lūkesčius, kokias funkcijas turėtų atlikti finansų įstaigose dirbantys atitikties užtikrinimo pareigūnai. Komisija pakartoja, kad reikia įgyvendinti ir 4 rekomendaciją.

Be to, Europos bankininkystės institucija raginama atlikti atitinkamus veiksmus pagal ES kovos su pinigų plovimu veiksmų planą, pridėtą prie 2018 m. gruodžio 4 d. Tarybos išvadų[50].

4.2. Rekomendacijos nefinansinę priežiūrą vykdantiems subjektams

Ne finansų sektoriuje ES lygmeniu nėra jokių institucijų, kurios atitiktų Europos priežiūros institucijas. Pagal ES kovos su pinigų plovimu teisės aktus valstybės narės gali leisti savireguliavimo organams atlikti konsultantų mokesčių klausimais, auditorių, išorės apskaitininkų, notarų ir kitų nepriklausomų teisininkų, taip pat nekilnojamojo turto agentų priežiūros funkcijas.

Komisija pakartoja 2017 m. viršnacionalinio rizikos vertinimo ataskaitos rekomendacijas savireguliavimo organams, visų pirma atlikti daugiau teminių patikrinimų ir rengti daugiau ataskaitų, taip pat toliau organizuoti mokymo programas, kurios padėtų suprasti riziką ir kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimo įpareigojimų vykdymą.

---

[48] Bendros gairės pagal Direktyvos (ES) 2015/849 17 straipsnį ir 18 straipsnio 4 dalį dėl supaprastinto ir sustiprinto deramo klientų tikrinimo bei veiksnių, į kuriuos turėtų atsižvelgti kredito ir finansų įstaigos vertindamos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo riziką, susijusią su atskirais verslo santykiais ir nenuolatiniais sandoriais; https://eba.europa.eu/documents/10180/1890686/Final+Guidelines+on+Risk+Factors+%28JC+2017+37%29.pdf

[49] Žr. 2.2.3 dalį.

[50] Reikia pabrėžti, kad trijų Europos priežiūros institucijų atsakomybė ir galios bus gerokai sustiprintos atsižvelgiant į naujus pasiūlymus dėl teisės aktų, dėl kurių politinis susitarimas pasiektas 2019 m. kovo mėn. (Europos priežiūros institucijų steigiamųjų reglamentų ir jų kovos su pinigų plovimu aspekto peržiūra), o bet kokių tolesnių veiksmų dėl minėtų rekomendacijų turėtų būti imamasi tik naudojant jau suderintus išteklius.

4.3. Rekomendacijos valstybėms narėms[51]

4.3.1. 2017 m. viršnacionalinio rizikos vertinimo rekomendacijų įgyvendinimas

Pagal Ketvirtosios kovos su pinigų plovimu direktyvos 6 straipsnio 4 dalį valstybės narės, kurios nusprendžia nesilaikyti jokių rekomendacijų, apie savo sprendimą turėtų pranešti Komisijai ir nurodyti tokio sprendimo priežastis (taisyklė „laikytis arba paaiškinti“). Iki šiol nė viena valstybė narė nepateikė tokio pranešimo Komisijai dėl 2017 m. rekomendacijų.

Komisija ėmėsi tolesnių veiksmų dėl 2017 m. rekomendacijų valstybėms narėms ir patikrino, kaip į nacionalinę teisę buvo perkelta Ketvirtoji kovos su pinigų plovimu direktyva, valstybėms narėms pateikė klausimynus dėl tolesnių veiksmų dėl 2017 m. rekomendacijų ir atnaujino nacionalinio rizikos vertinimo ataskaitas.

Dėl kai kurių rekomendacijų gauti duomenys nėra reikšmingi arba nacionalinės institucijos pabrėžė, kad jų įgyvendinimui neturi daug laiko. Komisija pabrėžia būtinybę tęsti arba suintensyvinti dabartines pastangas. Be to, svarbu pažymėti, kad Penktosios kovos su pinigų plovimu direktyvos juridiniai įpareigojimai visiškai arba iš dalies panaikina kai kurias 2017 m. ataskaitos rekomendacijas, visų pirma susijusias su didesniu tikrosios nuosavybės skaidrumu, mažesnėmis deramo klientų tikrinimo ribomis kai kuriuose sektoriuose, arba išplečiančias įpareigotųjų subjektų sąrašą.

(1) Nacionalinių rizikos vertinimų aprėptis

2017 m. ataskaitoje nustatyta, kad veikla, kurią vykdant naudojama daug grynųjų pinigų, ir mokėjimai grynaisiais pinigais, ne pelno organizacijų sektorius ir elektroninių pinigų produktai yra sritys, į kurias valstybės narės turėtų tinkamai atsižvelgti savo nacionaliniuose rizikos vertinimuose ir apibrėžti atitinkamas rizikos mažinimo priemones.

Daugelyje nacionalinių rizikos vertinimų atsižvelgiama į riziką, kurią kelia operacijos, susijusios su grynaisiais pinigais, ir riziką, atsirandančią dėl kultūros artefaktų ir antikvarinių daiktų kontrabandos, į nacionalinius rizikos vertinimus buvo įtrauktos ne pelno organizacijos ir nagrinėjama e. pinigų produktų rizika, laikantis Ketvirtosios ir penktosios kovos su pinigų plovimu direktyvų.

Tačiau kelios valstybės narės dar nepriėmė nacionalinio rizikos vertinimo ataskaitų[52], o kitos nenagrinėjo atitinkamų produktų keliamos rizikos. Šios valstybės narės raginamos skubiai įgyvendinti šią rekomendaciją.

Šioje ataskaitoje išlaikoma 2017 m. rekomendacija ir visos valstybės narės raginamos į savo nacionalinius rizikos vertinimus įtraukti riziką, susijusią su minėtais produktais, ir numatyti atitinkamas rizikos mažinimo priemones.

(2) Tikroji nuosavybė

2017 m. ataskaitoje valstybėms narėms buvo rekomenduojama užtikrinti, kad informacija apie tikruosius juridinių asmenų savininkus ir teisinę tvarką būtų tinkama, tiksli ir atnaujinta. Visų pirma, turėtų būti sukurtos priemonės, užtikrinančios, kad tikrųjų savininkų tapatybė būtų nustatoma taikant deramo klientų tikrinimo priemones ir sektoriai, kuriuose yra didžiausia neskaidrių tikrųjų savininkų schemų rizika, būtų veiksmingai stebimi ir prižiūrimi.

---

[51] Daugiau informacijos apie rekomendacijas pagal produktus ir paslaugas pateikta pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente SWD(2019) 650.

[52] Rengiant šią ataskaitą 13 valstybių narių buvo pranešusios Komisijai apie priimtas nacionalinio rizikos vertinimo ataskaitas. 15 valstybių narių numato jas baigti rengti 2019 m. Ši problema taip pat sprendžiama pradedant pažeidimo procedūras prieš valstybes nares dėl dalinio direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę.

Ketvirtojoje kovos su pinigų plovimu direktyvoje valstybės narės jau buvo įpareigotos sukurti tikrųjų savininkų registrus, skirtus bendrovėms, patikos fondams ir panašioms juridinėms struktūroms, tačiau Penktojoje kovos su pinigų plovimu direktyvoje buvo pakeistos šių registrų perkėlimo į nacionalinę teisę aplinkybės ir galutinis terminas. Dauguma valstybių narių pranešė Komisijai sukūrusios tokius registrus.

Šioje ataskaitoje išlaikoma 2017 m. rekomendacija ir valstybės narės raginamos užtikrinti, kad būtų laiku įgyvendintos Penktosios kovos su pinigų plovimu direktyvos nuostatos, susijusios su tikrųjų savininkų registrais[53].

(3) Tinkami ištekliai priežiūrą vykdantiems subjektams ir finansinės žvalgybos padaliniams

2017 m. viršnacionalinio rizikos vertinimo ataskaitoje valstybės narės raginamos skirti „atitinkamus“ išteklius savo kompetentingoms institucijoms. Kaip reikalaujama direktyvos 48 straipsnio 2 dalyje, dauguma valstybių narių patvirtina skyrusios pakankamai išteklių savo kompetentingoms institucijoms. Tačiau iš ataskaitos dėl naujausių įtariamų pinigų plovimo atvejų, susijusių su ES kredito įstaigomis, matyti, kad daugeliui priežiūros institucijų labai trūko darbuotojų.

Šioje ataskaitoje išlaikoma rekomendacija valstybėms narėms toliau dėti daugiau pastangų šioje srityje ir parodyti, kad kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu priežiūros institucijos gali visiškai atlikti savo užduotis.

(4) Priežiūrą vykdančių subjektų atliekamų patikrinimų vietoje skaičiaus didinimas

Finansų sektorius

2017 m. ataskaitoje buvo rekomenduojama valstybėms narėms įdiegti rizika grindžiamą priežiūros modelį pagal 2016 m. EPI bendras rizika grindžiamos priežiūros gaires[54].

Kelios valstybės narės nurodė, kad jos reguliariai atlieka teminius investicinių įmonių priežiūros patikrinimus. Kitos nurodo atliekančios bendrą rizikos vertinimą.

Iš ataskaitos dėl naujausių įtariamų pinigų plovimo atvejų, susijusių su ES kredito įstaigomis, vertinimo matyti, kad priežiūros institucijos dažnai neatlikdavo tinkamų patikrinimų vietoje.

Priežiūros institucijos turėtų ir toliau vykdyti patikrinimus vietoje, kurių dažnumas ir intensyvumas atitinka nustatytą pinigų plovimo ir teroristų finansavimo riziką. Daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama konkrečiai operacinei pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikai, atsižvelgiant į konkrečius pažeidžiamus aspektus, būdingus produktui ar paslaugai, visų pirma: institucinėms investicijoms (ypač atliekamoms per tarpininkus); privačiajai bankininkystei, kai priežiūros institucijos visų pirma turėtų įvertinti, ar laikomasi tikrųjų savininkų taisyklių; valiutos keitykloms ir pinigų ar vertės perdavimo paslaugoms, patikrinimų metu taip pat vertinant atstovų apmokymą.

Ne finansų sektorius

2017 m. viršnacionalinio rizikos vertinimo ataskaitoje valstybės narės buvo raginamos užtikrinti, kad jų kompetentingos institucijos atliktų pakankamai didelės vertės prekėmis prekiaujančių prekiautojų, nekilnojamojo turto specialistų ir prekiautojų antikvariniais daiktais patikrinimų vietoje, apie kuriuos nepranešama iš anksto.

[53] Penktojoje kovos su pinigų plovimu direktyvoje numatytas registrų sudarymo ir naujų prieigos prie jų teisių užtikrinimo galutinio termino atidėjimas. Iki 2020 m. sausio 10 d. valstybės narės turi sudaryti bendrovių registrus, o 2020 m. kovo 10 d. – patikos fondų registrus.

[54] Žr. Europos priežiūros institucijų Bendrų rizika grindžiamos priežiūros gairių projektą; 2017 m. balandžio 7 d.: https://esas-joint-committee.europa.eu/Publications/Guidelines/Joint%20Guidelines%20on%20risk-based%20supervision_EN%20%28ESAs%202016%2072%29.pdf

Valstybės narės laikosi skirtingo požiūrio į ne finansų sektoriaus patikrinimus, o tokios priežiūros kokybė paprastai skiriasi.

Šioje ataskaitoje išlaikoma rekomendacija atlikti pakankamą patikrinimų vietoje skaičių.

(5) Priežiūros institucijos, atliekančios temines patikras

2017 m. viršnacionalinio rizikos vertinimo ataskaitoje priežiūros institucijoms buvo rekomenduota išsiugdyti geresnį supratimą apie kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu riziką, kylančią konkrečiame verslo segmente.

Remiantis valstybių narių atsakymais, tikrindamos įpareigotųjų subjektų sektorius, dauguma priežiūros institucijų priežiūros išteklius paskirsto atsižvelgdamos į riziką. Priežiūros institucijos paprastai tikrina, kaip laikomasi tikrųjų savininkų ir mokymo reikalavimų. Daugumoje atsakymų nenurodyta, kad per pastaruosius dvejus metus teminiai patikrinimai būtų atlikti pinigų ar vertės perdavimo paslaugų sektoriuje. Priežiūros institucijos turėtų toliau gerinti supratimą apie kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu riziką, kylančią konkrečiame verslo segmente. Jos turėtų konkrečiai vertinti, ar tikrosios nuosavybės taisyklių laikomasi 2017 m. nustatytuose sektoriuose.

Šioje ataskaitoje išlaikoma rekomendacija valstybėms narėms toliau užtikrinti, kad priežiūros institucijos atliktų teminius patikrinimus. Be to, priežiūros institucijos turėtų geriau sutelkti savo išteklius teminiams patikrinimams.

(6) Argumentai, kodėl reikėtų išplėsti įpareigotųjų subjektų sąrašą

2017 m. ataskaitoje buvo atkreiptas dėmesys, kad kai kurioms paslaugoms ir (arba) produktams netaikoma kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu sistema, o valstybės narės raginamos išplėsti kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu režimo taikymo sritį specialistams, kuriems kyla ypač didelė rizika.

Ketvirtąja kovos su pinigų plovimu direktyva buvo išplėsta kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu režimo taikymo sritis įtraukiant šiuos specialistus. Iš daugumos valstybių narių atsakymų ir perkėlimo į nacionalinę teisę patikrinimo matyti, kad iš esmės buvo laikomasi šios rekomendacijos. Be to, kai kurios valstybės narės jau taiko Penktosios kovos su pinigų plovimu direktyvos nuostatas dėl naujų įpareigotųjų subjektų.

Šioje ataskaitoje išlaikoma rekomendacija ypatingą dėmesį skirti specialistams, kuriems kyla ypač didelė rizika, įskaitant naujus įpareigotuosius subjektus, nustatytus Penktojoje kovos su pinigų plovimu direktyvoje (nekilnojamojo turto agentams, meno ir antikvarinių daiktų prekiautojams bei konkretiems prekiautojams didelės vertės prekėmis, jeigu jie priima tam tikrą ribą viršijančius mokėjimus grynaisiais pinigais, virtualiųjų valiutų keitimo platformoms ir piniginės paslaugų teikėjams).

(7) Tinkamas deramo klientų tikrinimo lygis, taikomas nenuolatiniams sandoriams

2017 m. ataskaitoje buvo atkreiptas dėmesys į tai, kad deramo klientų patikrinimo nereikalaujama sudarant nenuolatinius sandorius, kurių vertė mažesnė nei 15 000 EUR, ir valstybės narės paragintos nustatyti atitinkamą žemesnę ribą, atsižvelgiant į kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu riziką nacionaliniu lygmeniu.

Nenuolatinių sandorių riba įvairiose valstybėse narėse skiriasi. Kai kuriose taikomos pinigų ar vertės perdavimo paslaugų ar valiutos keityklų ribos vis tiek galėtų būti laikomos aukštomis. Dėl to sunkiau veiksmingai stebėti sandorius.

Šioje ataskaitoje išlaikoma 2017 m. rekomendacija ir valstybės narės raginamos pateikti „nenuolatinių sandorių“ apibrėžties rekomendacijas ir nustatyti kriterijus, kurie užtikrintų, kad verslo santykiams taikomos deramo klientų tikrinimo taisyklės nebūtų apeinamos valiutos keityklų ir pinigų perlaidų atvejais;

(8) Tinkamas deramo klientų tikrinimo lygis teikiant pasaugos ir panašias paslaugas

2017 m. ataskaitoje buvo rekomenduojama taikyti atitinkamas apsaugos priemones, kad būtų galima tinkamai stebėti pasaugos paslaugas, ypač tas, kurias teikia finansų įstaigos, ir panašias saugojimo paslaugas, kurias teikia ne finansinių paslaugų teikėjai.

Iš valstybių narių atsakymų matyti, kad šiai veiklai taikomos kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimo taisyklės, neatsižvelgiant į tai, ar ją vykdo kredito įstaiga, ar ne. Kai kuriose valstybėse narėse šias paslaugas teikia tik finansų įstaigos.

Šioje ataskaitoje išlaikoma rekomendacija užtikrinti tinkamą deramo klientų tikrinimo lygmenį pasaugos ir panašių paslaugų atžvilgiu.

(9) Reguliarus kompetentingų institucijų ir įpareigotųjų subjektų bendradarbiavimas

2017 m. ataskaitoje buvo rekomenduojamas tvirtesnis bendradarbiavimas, kad būtų paprasčiau nustatyti įtartinus sandorius, didinti pranešimų apie įtartinus sandorius skaičių, teikti rekomendacijas dėl rizikos, deramo klientų tikrinimo ir atskaitomybės reikalavimų. To iš esmės galima pasiekti teikiant finansinės žvalgybos padalinių grįžtamąją informaciją įpareigotiesiems subjektams ne tik apie ataskaitų teikimo kokybę, bet ir tipologijas. Kelių sektorių atstovai nurodė, kad grįžtamosios informacijos trūkumas kelia problemų, visų pirma lošimų, mokesčių konsultantų, auditorių, išorės apskaitininkų, notarų ir kitų nepriklausomų teisininkų ir pinigų ar vertės perdavimo paslaugų sektoriuose.

Iš analizės ir vertinimo, atliktų rengiant finansinės žvalgybos padalinių bendradarbiavimo sistemos vertinimo ataskaitą, matyti, kad daugelyje valstybių narių finansinės žvalgybos padaliniai vis dar teikia nepakankamai grįžtamosios informacijos įpareigotiesiems subjektams, nors vykdant šį reikalavimą buvo parengtos vidaus taisyklės ir sektorių gairės.

Šioje ataskaitoje iš dalies išlaikoma ši rekomendacija ir raginama stiprinti kompetentingų institucijų ir įpareigotųjų subjektų bendradarbiavimą.

(10) Specialieji ir vykdomi mokymai įpareigotiesiems subjektams

2017 m. ataskaitoje buvo rekomenduojama, kad kompetentingų institucijų rengiamuose mokymuose būtų nagrinėjama organizuotų nusikalstamų grupuočių infiltravimo ar nuosavybės įgijimo rizika, visų pirma susijusi su lošimų sektoriumi, patikos ir bendrovių paslaugų teikėjais, mokesčių konsultantais, auditoriais, išorės apskaitininkais, notarais ir kitais nepriklausomais teisininkais, kai kuriais paslaugų teikėjais (konsultuojančiais kapitalo struktūros, pramonės strategijos, susijungimų ir įmonių pirkimo klausimais), nekilnojamojo turto ir pinigų arba vertės perdavimo paslaugomis.

Dauguma valstybių narių pranešė, kad buvo rengiami rekomenduojami mokymai, taip pat teikiamos rekomendacijos, kaip skirtinguose sektoriuose vykdyti kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu įpareigojimus.

Šioje ataskaitoje išlaikoma rekomendacija toliau rengti mokymus, visų pirma susijusius su įpareigotaisiais subjektais, kuriems kyla ypač didelė rizika, kaip nustatyta 2017 m. viršnacionalinio rizikos vertinimo ataskaitoje, arba naujai paskirtais įpareigotaisiais subjektais.

(11) Metinės kompetentingų institucijų ar savireguliavimo organų ataskaitos dėl įpareigotųjų subjektų kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu veiklos pagal jų įsipareigojimus

Iš 2017 m. viršnacionalinio rizikos vertinimo matyti, kad šis ataskaitų teikimo įpareigojimas padėjo nacionalinėms institucijoms atlikti nacionalinius rizikos vertinimus ir leido imtis aktyvesnių veiksmų, kai nesilaikoma arba netinkamai laikomasi kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimo reikalavimų, visų pirma nekilnojamojo turto

srityje ir mokesčių konsultantų, auditorių, išorės apskaitininkų, notarų ir kitų nepriklausomų teisininkų atžvilgiu.

Kai kuriose valstybėse narėse savireguliavimo organai tik neseniai pradėjo vykdyti priežiūros veiklą, nes kai kurie sektoriai, iš esmės nustatytoji su finansais nesusijusi veikla ir profesijos, buvo įtraukti tik įsigaliojus Ketvirtajai kovos su pinigų plovimu direktyvai. Todėl dar yra išsamių statistinių duomenų, kaip reikalaujama rekomendacijoje dėl nustatytosios su finansais nesusijusios veiklos ir profesijų. Kai kurios valstybės narės nesutaria dėl priežiūros veiklos metinių ataskaitų naudingumo.

Šioje ataskaitoje išlaikoma ši rekomendacija ir savireguliavimo organai skatinami aktyviau vykdyti kovos su pinigų plovimu priežiūrą.

4.3.2. Rizikos analizė pagal produktus ir paslaugas – konkrečios rekomendacijos

Be pateiktų rekomendacijų, reikia įgyvendinti konkrečias priemones, skirtas toliau nurodytiems produktams ir sektoriams[55]:

(1) Grynieji pinigai ir piniginio pobūdžio turtas

- Atlikdamos nacionalinį rizikos vertinimą, valstybės narės turėtų atsižvelgti į riziką, kylančią dėl mokėjimų grynaisiais pinigais, ir taikyti atitinkamas rizikos mažinimo priemones.
- Įtardamos nusikalstamą veiklą, institucijos turėtų imtis veiksmų, kai sumos nesiekia 10 000 EUR deklaravimo ribos.

(2) Finansų sektorius

- Valstybės narės turėtų tobulinti stebėsenos ir nustatymo sistemas, taikomas produktams, dėl kurių kyla didesnė teroristų finansavimo rizika. Finansų įstaigos paprastai neturi galimybės susipažinti su atitinkama informacija (kuria dažnai disponuoja teisėsaugos institucijos), kuri padėtų joms nustatyti teroristų finansavimo riziką prieš jai pasireiškiant. Analogiškai teisėsaugos institucijų pastangoms sutrikdyti teroristų veiklą ir tinklus taip pat gali kliudyti jų negebėjimas gauti informacijos apie finansinius srautus, kurią gali pateikti tik finansų įstaigos.
- Kalbant apie pinigų plovimo riziką, labai svarbu, kad valstybės narės parengtų ir tobulintų savo tikrųjų savininkų registrus, nes tai padėtų vykdyti patikimą deramą klientų tikrinimą.
- Valstybės narės turėtų ir toliau vykdyti teminius patikrinimus, dėmesį skirdamos skirtingoms sritims, priklausomai nuo sektoriaus ir produkto. Atliekant tam tikro sektoriaus atitinkamų įmonių patikrinimus vietoje, efektyvesnis būdas būtų pasirinkti rizikos sritis, o ne atlikti bendrą patikrinimą, nes priežiūros institucijos gali susidaryti aiškią nuomonę apie geriausią patirtį ir didžiausius trūkumus.
- Rengiami mokymai ir rekomendacijos dėl rizikos veiksnių, pavyzdžiui, netiesioginis bendravimas, profesionalūs tarpininkai ir klientai užsienyje bei sudėtingos ir priedangos struktūros, ir
- Tolesni veiksmai, susiję su ataskaitoje dėl naujausių įtariamų pinigų plovimo atvejų, susijusių su ES kredito įstaigomis, vertinimo nustatytais faktais.

(3) Ne finansų sektorius ir produktai – nustatytoji su finansais nesusijusi veikla ir profesijos

- Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad kompetentingos institucijos ir savireguliavimo organai rengtų mokymus ir teiktų rekomendacijas dėl rizikos

[55] Daugiau informacijos apie rekomendacijas pagal produktus ir sektorius pateikta pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente SWD(2019) 650.

veiksnių, ypatingą dėmesį skiriant netiesioginiams verslo santykiams, profesionaliems tarpininkams ir klientams užsienyje ar užsienio jurisdikcijoms bei sudėtingoms ir priedangos struktūroms.

- Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad savireguliavimo organai ir kompetentingos institucijos atliktų teminius patikrinimus, kaip laikomasi tikrųjų savininkų tapatybės nustatymo reikalavimų.
- Kompetentingos institucijos ir savireguliavimo organai turėtų teikti valstybėms narėms metines ataskaitas dėl priemonių, kurių buvo imtasi siekiant patikrinti, ar įpareigotieji subjektai laikosi deramo klientų tikrinimo įpareigojimų, įskaitant reikalavimus dėl tikrųjų savininkų, pranešimus apie įtartinus sandorius ir vidaus kontrolės priemones, ir
- Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad paslaugų teikėjai, teikiantys įmonėms konsultacijas dėl kapitalo struktūros, pramonės strategijos ir susijusių klausimų, taip pat konsultacijas ir paslaugas, susijusias su įmonių susijungimais ir įsigijimu, laikytųsi įpareigojimų dėl tikrųjų savininkų.

(4) Lošimų sektorius

- Kompetentingos institucijos turėtų vykdyti programas, kuriomis (internetinių) lošimų operatoriai būtų geriau informuojami apie kylančius rizikos veiksnius, kurie gali turėti įtakos sektoriaus pažeidžiamumui, įskaitant anoniminių e. pinigų ir virtualiųjų valiutų naudojimą bei neautorizuotų internetinių lošimo operatorių atsiradimą. Finansinės žvalgybos padalinių grįžtamoji informacija dėl pranešimų apie įtartinus sandorius kokybės pagerintų ataskaitų teikimą ir pateiktos informacijos naudojimą. Finansinės žvalgybos padaliniai turėtų atsižvelgti į azartinių lošimų sektoriaus specifiką kurdami pranešimo apie įtartinus sandorius standartinę formą ES lygmeniu.
- Be mokymų valstybės narės turėtų užtikrinti tinkamą mokymą darbuotojams, atitikties užtikrinimo pareigūnams ir mažmenininkams, sutelkiant dėmesį į atitinkamų produktų ir verslo modelių tinkamą rizikos vertinimą, ir
- Įpareigotiesiems subjektams turėtų būti teikiamos papildomos rekomendacijos dėl sąvokos „kelios numanomai susijusios operacijos“.

(5) Lėšų rinkimas ir pervedimas per ne pelno organizacijas

- Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad ne pelno organizacijos būtų labiau įtraukiamos atliekant nacionalinį rizikos vertinimą.
- Valstybės narės turėtų parengti informavimo ir informuotumo didinimo programas dėl piktnaudžiavimo ne pelno organizacijomis rizikos ir joms pateikti informuotumui didinti skirtą medžiagą, ir
- Valstybės narės turėtų toliau analizuoti riziką, su kuria susiduria ne pelno organizacijos.

(6) Nauji produktai ir sektoriai – profesionalus futbolas, laisvieji uostai, investuotojų pilietybės ir leidimo gyventi schemos

- Profesionalus futbolas – valstybės narės turėtų apsvarstyti, kuriems subjektams turėtų būti taikoma pareiga pranešti apie įtartinus sandorius ir kokie reikalavimai turėtų būti taikomi kontroliuojant ir registruojant banko sąskaitos turėtojų ir pinigų gavėjų kilmę.
- Laisvieji uostai – valstybės narės turėtų atlikti nepriklausomą, reguliarų kovos su pinigų plovimu auditą, susijusį su suderintomis laisvosios zonos operatorių atitikties užtikrinimo funkcijomis, ir užtikrinti tinkamą ir nuoseklų kovos su pinigų plovimu procedūrų ir priežiūros, jau įtvirtintos teisės aktuose, vykdymą.

- Investuotojų pilietybės ir leidimo gyventi schemos – valstybės narės turėtų apsvarstyti pinigų plovimo riziką, susijusią su investuotojų pilietybe ir leidimu gyventi.

5. IŠVADA

Komisija toliau stebės šio viršnacionalinio rizikos vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą ir ataskaitą vėl pateiks iki 2021 m. Taip pat bus įvertinta, kaip ES lygmens ir nacionalinės priemonės daro įtaką rizikos lygiui, ir bus išnagrinėtas naujausių reguliavimo sistemos pakeitimų poveikis. Komisija taip pat atliks veiksmingo Ketvirtosios kovos su pinigų plovimu direktyvos įgyvendinimo valstybėse narėse tyrimą.